

KISA

MERYEM YAVUZ'LA KISA FİLMDE GÖRÜNTÜ YÖNETİMİ

Söyleşi: Mine Tezgiden

Meryem Yavuz (İstanbul, 1983)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Sinema Televizyon eğitimi aldı. 2009 yılında Berlinale Talent Campus'e seçildi. Görüntü yönetmenliğini yaptığı kısa filmlerden ikisinin ülkemizde En İyi Görüntü ödülü almasının yanı sıra, *Road to London* (Efe Öztezdoğan, 2012) ile Camerimage Film Festivali'ne davet edildi, *Ziazan* (Derya Durmaz, 2014) Diversity in Cannes Kısa Film Yarışması'nda Jüri Ödülü ve İzleyici Ödülü kazandı, *Gri Bölge* (Derya Durmaz, 2015) Berlin Film Festivali'nin Generations 14plus bölümüne seçildi, *Salı* (Ziya Demirel, 2015) Cannes Film Festivali'nde kısa metraj kategorisinde yarıştı.

Görüntü yönetmenliğini yaptığı ilk uzun metraj filmi *İki Çizgi* (Selim Avcı, 2008) Uluslararası Venedik Film Festivali'nde International Film Critics' Week bölümünde, görüntü yönetmenliğini Julian Atanassov ile birlikte yaptığı uzun metraj filmi *Kumun Tadı* (Melisa Önel, 2014) Berlin Film Festivali'nde Forum bölümünde gösterildi.

Görüntü yönetmenliğini yaptığı filmler arasında ayrıca, uzun metraj *Gözümün Nuru* (Hakkı Kurtuluş, Melik Saraçoğlu, 2013) ile *Ölüm* (Burcu Aykar Şirin, Uygur Şirin, 2010), *Nolya* (Murat Cem Öztüfekçi, 2011) ve *Buhar* (Abdurrahman Öner, 2012) gibi kısa metrajlar bulunmaktadır.

Mine Tezgiden: *Son yılların dikkat çeken kısa filmlerinde görüntü yönetmeni olarak sizin adınızı çok sık gördük ve yönetmenlerinin ağzından isminizi duyduk. Görüntü yönetmenliğini yaptığınız filmler yurt dışındaki önemli festivallerde de ses getirdi. Son olarak, 2015 Cannes Film Festivali'nde yarışan filmler arasına giren, Ziya Demirel'in kısa filmi Salı'da da sizin imzanız vardı... Sinemayı ve görüntü yönetimini ne zaman, nasıl seçtiniz ve yol buralara nerelerden kıvrıldı?*

Meryem Yavuz: Tam olarak hatırlamıyorum ama daha lisede öğrenciyken sinemacı olmayı koymuştum aklıma. Sonra Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sinema-Televizyon Bölümü... Okurken setlerde önce ışık sonra kamera asistanlığı...

Nolya

MT: *Filmografinizde görüntü yönetmenliğini yaptığınız çok sayıda kısa filmin yanı sıra uzun metraj filmler de var... Bunlar arasında sizin için öne çıkan ya da sizin sinematografik bakışınızı daha fazla yansıttığını düşündüğünüz filmler hangileri?*

MY: Zor bir soru. Birini diğerinden ayıramam. Her birinin üzerinde aylarca çalışırım. Her zaman hayal ettiğimiz gibi olmadığı doğrudur. İlle de isim vermem gerekirse, *Nolya*'yı severim. *Nolya*'nın süreci de önemli bir deneyimdi benim için.

MT: *Kısa film özelinde düşünürsek, projelerle genellikle nasıl buluşuyorsunuz, yeni bir film için nasıl hazırlanıyorsunuz, çekimlerden önceki en önemli adımlar sizce neler?*

MY: Yönetmenler iletişime geçiyor önce. Senaryoyu okuyorum, projeye dair dokümanları inceliyorum. Katkıda bulunabileceğime inanırsam ekibe dahil oluyorum. Özü çok iyi kavramam önemli. Çünkü özün biçimle ilişkisi en çok kafa yordüğüm konu. Bu sebeple hazırlığın hemen hemen bütün aşamalarında bulunuyorum. Mekan keşiflerinde, okuma provalarında, yapım toplantılarında... Senaryoyu yönetmenle satır satır okuyorum. Moodboardlar hazırlıyorum, filmlerden görüntüler topluyorum; resimler, fotoğraflar... Mekanlar seçildikten sonra filmin her planını ince ince tasarlıyoruz. Sete çıkmadan yönetmenle hemfikir olmamız önemli.

MT: *Verimli bir yönetmen-görüntü yönetmeni diyalogu sizce nasıl kurulabilir ve görüntü yönetmeninin film içindeki yaratıcı alanlarının sınırları nerelere uzanır?*

MY: Bu sorunun cevabı her yönetmene göre değişir. Bazı yönetmenler daha çok anlatır, bazılarıysa daha çok dinler yöntem olarak. Bazen konuşmadan anlaşırınız. Her durumda onu doğru anladığımı ve anlaşıldığımı teyit etmesini isterim. Sınırlar da değişir kurulan diyaloga bağlı olarak. Her seferinde yeniden şekillenir. Her bir yönetmen yeni bir evren benim için.

MT: *Yine kısa film için konuşacak olursak, minimum nasıl bir ekiple çalışmayı tercih ediyorsunuz? Sürekli birlikte çalıştığınız kişiler var mı?*

MY: Ekibin kaç kişi olacağına ve kimlerden oluşacağına yine yapım koşullarımız ve kullanacağımız kamera karar veriyor daha çok. Filmin uzun ya da kısa olması değil. *Salı*'da 15 kişi kadardık, *Nolya*'da 25, *Gözümün Nuru*'nda 7.

Birlikte çalışmayı çok sevdiğim insanlar var. Fakat yenilenmek için farklı ışık şefleri ve sanat yönetmenleriyle çalışmayı gerekli buluyorum.

MT: *Ses tarafını işinizin bir parçası olarak görüyor musunuz?*

MY: Kesinlikle. Sesin insan algısı üzerindeki etkisi büyük. Hatta bazen görüntüden daha çok. Görüntü yönetmenliğimin ilk zamanlarında sesçi **İsmail Karadaş** ile çalışma şansına nail olmam bana çok şey öğretti. Işıkları yerleştirirken, kadraj yaparken sesçimizin onayını alırım. İyi ses kaydı almak, en az iyi görüntü kadar önemlidir bence.

MT: *Kameralar, objektifler, ışık setleri ve diğer yardımcı ekipmanlar konusundaki tercihleriniz nasıl şekilleniyor? Projeye göre kiralyor musunuz, yoksa mevcut ekipman havuzunuzdan mı kullanmayı tercih ediyorsunuz? Olmazsa olmazlarınız var mıdır?*

MY: Kullanacağımız ekipmana da filmin dili karar veriyor. Tabii ki yapım koşullarımız çerçevesinde... Bazen filmin tamamını omuz kamera estetiği ile çekiyoruz, tripod bile kullanmıyoruz. Bazen sadece doğal ışığı kontrol altına alarak çalışıyoruz, sadece birkaç çeşit kumaş ve yansıtıcı kullanıyoruz. Bazense çift kamera çalışıyoruz. Gün oluyor bir kamyon dolusu ışık ekipmanı ile çıkıyoruz sete. Ekipmanı kiralayan bazı şirketler, bağımsız filmleri reklam filmleri gibi değerlendirmiyorlar, ya daha ucuza veriyorlar ya da hatta sponsor oluyorlar. Kişisel olarak olmazsa olmazlarım projeye göre şekilleniyor. Her zaman bir B planımız oluyor. Eğer bir sebepten, genellikle bütçeye bağlı olarak, A planı işlememişse oturup masa başında B planının sağlamasını tekrar yapıyoruz, herkes için uygunsa o yoldan devam ediyoruz. Her seferinde film çekme süreci bir mücadeleye dönüşüyor.

MT: *Kısa filmlerde 16mm ve 35mm film ile de çalıştınız... İlk nasıl karar verdiniz, maliyetleri nasıl? Bu deneyimden biraz bahsedebilir misiniz?*

MY: Perdede negatife çekilmiş bir filmi pozitiften seyretmenin keyfi anlatılamaz. En azından benim için öyle. Sürekli yenilenen teknoloji önümüze onlarca seçenek koyuyor ama hiçbiri negatifin yerini tutmuyor ve uzun bir süre de tutamayacak gibi görünüyor. Artık negatif film kameralarına ve ham filme erişmek daha zor ama imkansız değil. Az kullanılıyor olmasını avantaja dönüştürerek mücadele etmeye kesinlikle değer... **Cem**'in *Ayak Altında* ve **Nolya**'sı, **Efe**'nin *Sabah-Öğle-Akşam*, *Road to London* ve *Oğlago*'su,

Abdurrahman'ın *Buhar*'ı, **Olgu Baran Kubilay**'ın *Otobüs*'ü negatife çekildi. **Cem, Nolya** için kirli, gürültülü bir görüntü hayal ediyordu ve bunu analog yöntemlerle elde etmek istiyordu. Siyah beyaz film çekmenin onlarca yöntemi olmasına rağmen seyrettiğimiz örnekler sonrasında Kodak'ın 16mm siyah beyaz film stoğu Double-X'i kullanmaya karar verdik. Filmler yıkandıktan sonra tarandı ve ortaya çıkan sonuç en doğal haliyle bir stile sahipti. *Ayak Altında* için ise tam aksine, gerçekte gördüğümüze en yakın netlikte ve derinlikte bir görüntüye nasıl ulaşabileceğimiz sorununun yanıtı yine 35mm negatif filmdi. *Sabah-Öğle-Akşam*'da da öyle. Filmlerde anlatılan hikayenin yakıcı gerçekliğine ancak negatif film eşlik edebilirdi. *Road to London*'da **Göksu**'nun bedeniyle olan mücadelesine sadece negatif film layık olurdu. Ayrıca teknik olarak da bir gereklilikti. Tamamını 150 kare çektiğimiz filmin her bir karesi cam gibi olsun istiyorduk ve başka şansımız yoktu o zaman. Şimdi de yok gerçi.

Road to London

Ayrıca zamanımız dardı. **Göksu**'nun vücudundaki ter soğumadan lambayı tek seferde doğru yere koymalıydık. Aceleden yapabileceğimiz hataları en iyi kompanse edebilecek medya yine negatifti. Mesela *Buhar*'ın yönetmeni **Abdurrahman**'ı negatif çalışmaya ikna etmem gerekti. Doğal olarak öncelikle süreci ve maliyeti konusunda kaygılıydı. Ona uzun uzun anlattım. Yapım koşullarını oluşturmak için birlikte çalıştık. Henüz bitmiş uzun metrajlı bir filmin artmış negatiflerini çok ucuza satın aldık, kamerayı bedavaya ayarladık. Sette çok

kere prova yaptık. Hazır olduğumuzda kayda girdik. Çekimi 8 ya da 9 kutuda tamamladık. Filmlerin yıkanması öyle çok para değildi, bulduk. Sadece seçilen planlar tarandı. Sonuçtan hepimiz mutluyduk... Şimdilerde tamamı negatife çekilecek uzun soluklu bir belgesel film projesi üzerine çalışıyoruz. Yönetmenliğini Efe üstlenecek. Bu proje özelinde negatif ile dijital arasındaki maliyet farkını görebilmek için detaylı bütçeler hazırladık, kamera kiralalarını, post prodüksiyon süreçlerini, masraflarını, risklerini, getirilerini önümüze koyduk ve negatif çalışmanın daha ucuz olabileceğini yeniden teyit etmiş olduk.

Buhar

MT: Görüntü yönetmeni için çekimler bütün teknik detaylara hakim olmanın yanında, güçlü bir fiziksel ve psikolojik performans da gerektiren bir süreç olmalı... Genel olarak bu süreci nasıl yaşıyorsunuz?

MY: Dediğiniz gibi, görüntü yönetmenliği sadece bir meslek değil, bir çeşit yaşama şekli bence. Sinemanın kendisi tutku olunca üretirken yaşadığımız sancı katlanılır oluyor. Bazen eve 5 litrelik suyu taşırken yoruluyorum da sette 15 kiloluk kamerayı on saat boyunca ve günlerce omzumda taşıyabiliyorum. Böyle güçlü bir tutku o motivasyonun kaynağı...

MT: Şahane... Post prodüksiyonuna dahil olduğunuz filmler oldu mu, nasıl?

MY: Post prodüksiyon yaptığımız için diğer yarısı. Hele ki, gelişen teknolojinin beraberinde getirdiği onlarca seçenek ve değişken, filmler perdeye taşınana kadar başından ayrılmamamızı gerektiriyor. Aralıklarla kurgu odasına uğrarım. O odada filmlerin yeniden doğuşuna tanıklık etmek heyecan verici. Renk düzenlemede bizzat bulunurum. Aldığımız çıkışları farklı ekranlarda ve perdelerde seyrederek kontrol ederim.

MT: *Hem teknik hem de düşünsel olarak çok geniş bir alanda çalışıyorsunuz... Hangi kaynaklardan besleniyorsunuz, neleri, nasıl takip ediyorsunuz?*

MY: En büyük besin kaynağım sinemanın kendisi. Mümkün olduğu kadar çok film seyretmeye çalışıyorum. Sinema kitaplarını ve dergilerini okurum. Tabii ki resim, fotoğraf... Tanıştığım her yeni insan, bulduğum her yeni mekân, yaşadığım ya da tanık olduğum duygular... Gündem...

MT: *Her alanda aktif çalışan, üreten ve ürettikleriyle öne çıkan kadınları izlemek, karşılaşmak keyifli bir şey... Siz de onlardan birisiniz... Farklı ülkelerde ve ortak yapımlarda da çalıştığınızı biliyoruz. Farklı coğrafyalarda, kadın görüntü yönetmeni olmak ya da görüntü yönetmeni olmak nasıl farklılaşıyor?*

MY: Çok teşekkür ederim. Zamanla neyi önemsemem gerektiğini öğrendim. Ekipten biri cinsel kimliklerimiz üzerinden benimle çatışıyorsa hiç umursamıyorum. İşini doğru yapıp yapmadığına bakıyorum. Kulağa sert geliyor olabilir. Yaşım ilerledikçe kabuk bağladım, evet. Yurtdışındayken daha çok iş hakimiyetiniz ve yeteneğinizle var oluyorsunuz. Burada durum öyle olmuyor bazen. Hatta gariptir, daha çok ekipmanın ağırlığı ve onu nasıl taşıyabileceğiniz oluyor mevzu. Yabancı kadın görüntü yönetmenlerinin hikayelerine de bakıyorum da, var olmak erkeklerinki kadar kolay olmuyor. Yönetmenler ve yapımcılar kadın görüntü yönetmenleriyle çalışmak konusunda çekimser davranabiliyorlar.

MT: *Çalışma biçimleri ya da ürettikleri filmler anlamında model aldığınız görüntü yönetmenleri var mı, hangi isimleri söyleyebilirsiniz?*

MY: Robby Müller'in hayranıyım. Çok çeşitli bir görüntü yönetmeni kimliği. Anthony Dod Mantle, Robbie Ryan da öyleler.

MT: *Sekans okurunun cevabını özellikle merak ettiği sorulardan biri de beğendiğiniz on film sorusudur. Görüntü tasarımını öne alarak beğendiğiniz ilk on filmi sorsak?*

MY: Yüzlercesi içinden aklıma gelen ilk on tanesini sıralayayım:

Paris, Teksas (Wim Wenders, 1984)

Ida (Pawel Pawlikowski, 2013)

Dönüş (Andrey Zvyagintsev, 2003)

Uğultulu Tepeler (Andrea Arnold, 2011)

Children of Men (Alfonso Cuarón, 2006)

Baba (Francis Ford Coppola, 1972)

Aşk Zamanı (Wong Kar-wai, 2000)

İhtiyarlara Yer Yok (Coen Brothers, 2007)

Persona (Ingmar Bergman, 1966)

Yurттаş Kane (Orson Welles, 1941)

MT: *Salı nedeniyle son festivalde Cannes'daydınız. Biraz da, kısa film üzerinden Cannes Film Festivali ya da uluslararası festival deneyimlerinizden bahseder misiniz?*

MY: Cannes Film Festivali'nin filmlerin gösterim kalitesi konusundaki hassasiyetinden bahsetmeliyim. Festivale haftalar kala hazır etmeniz gereken

dokümanlar ve diskler şartnameye bağlanmış. Gösterimden bir gün önce filmin gösterileceği salonda test yapılıyor ve teknik olarak kusursuz bir salonda içiniz rahat koltuğa kuruluyorsunuz. Bu maalesef ülkemizde mümkün olmuyor. Türkiye’de, bir kısa film festivali gösterimi öncesi test etme girişimimiz, filmi doğru formatta oynatamayınca makinist tarafından “Bir siz geldiniz, demek ki probleminiz önceden vardı.” denerek olumsuz sonuçlanmıştı... Kısa film seçkisi dünyanın en büyük festivaline yaraşır nitelikte değildi maalesef. Hayal kırıklığına uğradım.

Salı

MT: İmzanızı yönetmen olarak da görebilecek miyiz? Kendiniz için nasıl bir sinema serüveni öngörüyorsunuz?

MY: Şimdilik böyle bir planım yok. Olursa kendiliğinden gelişir sanırım. Mümkün olduğu kadar çok film seyretmeli ve mümkün olduğu kadar çok üretmeli, bunu insani koşullarda yapabilmek için örgütlenip mücadele etmeli bir serüven...

MT: Çok çok teşekkür ederiz...